

*Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потєбні
Кафедра: Електроніки, інформаційних систем та програмного
забезпечення*

Лабораторна робота №9

з дисципліни Цифрова схемотехніка

Дослідження схем послідовнісних цифрових регістрів

Студента (ки) _____ курсу, групи _____

_____

(прізвище та ініціали)

(Піжпис)

Викладач _____

_____

(оцінка, дата, підпис)

м. Запоріжжя – 2024 рік

Метою виконання роботи є ознайомлення з принципами побудови різних схем збереження і перетворення багаторозрядних двійкових чисел.

Цифрові регістри – це пристрої, призначені для зберігання і перетворення багаторозрядних двійкових чисел. Тригери – запам'ятовуючі елементи регістрів. Їх кількість дорівнює розрядності чисел, що зберігаються. Окрім тригерів регістри містять також комбінаційні схеми, призначені для введення і виведення чисел, що зберігаються, перетворення їх кодів, зсування кодів на те або інше число розрядів. Інформація в регістрах зберігається, як правило, протягом деякої кількості тактів.

Залежно від способу прийому і видачі інформації регістри діляться на групи: з паралельним прийомом і видачею інформації (регістри пам'яті); з послідовним прийомом і видачею інформації; з послідовним прийомом і паралельною видачею інформації; з паралельним прийомом і послідовною видачею інформації і комбіновані (регістри зсуву).

Паралельні регістри - це пристрої, призначені для запису, зберігання і надання інформації, представлені у вигляді двійкового коду. Для зберігання кожного двійкового розряду в регістрі використовується одна тригерна комірка. Для запам'ятовування багаторозрядних слів необхідне число тригерів об'єднують разом і розглядають як єдиний функціональний вузол – регістр. При подачі управляючого сигналу $C = 1$, інформація по входах $D_1 - D_4$ записується одночасно (паралельним кодом) у відповідні розряди чотирьох D -тригерів (рис. 9.1). При $C = R = 0$ інформація зберігається в регістрі пам'яті, а при $R = 1$ відбувається паралельне зчитування інформації.

У регістрі з послідовним введенням виконується послідовний зсув інформації, що надходить на вхід, на один розряд вправо в кожному такті синхросигналів. Після проходження m синхроімпульсів весь регістр виявляється заповненим розрядами числа D , і перший розряд числа (D_0) з'являється на виході Q_0 регістра. Протягом подальших m синхроімпульсів виконується послідовний порозрядний вивід з регістра записаного числа, після чого регістр виявляється повністю очищеним. Схема чотирьохрозрядного регістра зсуву

приведена на рисунку 9.2. Завдяки тому, що вихід попереднього розряду сполучений з входом «D» подальшого, кожен тактовий імпульс встановлює подальший тригер в стан, в якому до цього знаходився попередній.

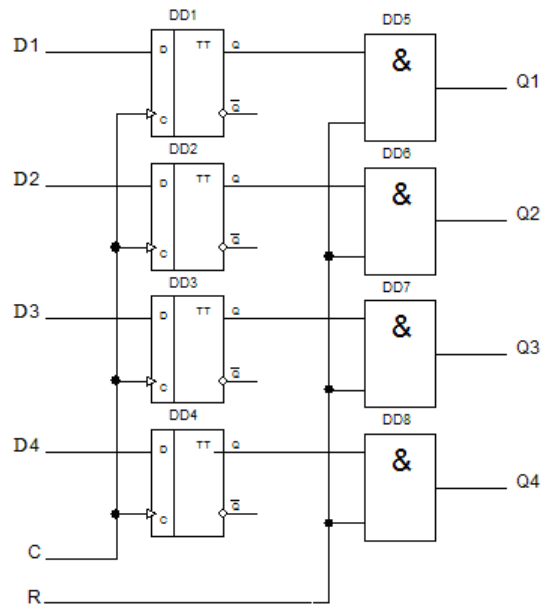

Рисунок 9.1 – Паралельний регістр на тактованих D–тригерах

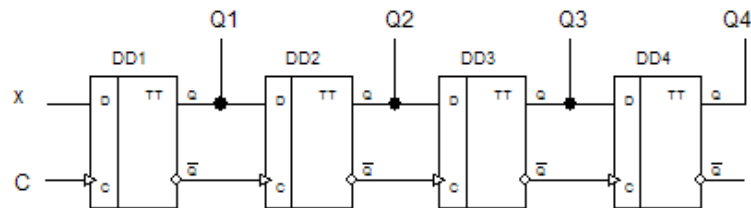

Рисунок 9.2 – Чотирьохрозрядний регістр зсуву

Кожним тактовим імпульсом в регістрі відбувається зсув числа на один розряд вправо. Чотирьохрозрядне число буде повністю записано в регістр після четвертого тактового імпульсу. До приходу наступного тактового імпульсу це число зберігається в регістрі у вигляді паралельного коду на виводах Q1 ... Q4. Якщо необхідно отримати інформацію в послідовному коді, то її знімають з виходу Q4 в моменти приходу наступних трьох тактових імпульсів. Такий режим називається режимом послідовного зчитування.

У паралельно-послідовному регістрі запис інформації відбувається в паралельному коді, а зчитування в послідовному. На рисунку 9.3 показаний приклад побудови такого регістра на JK–тригерах.

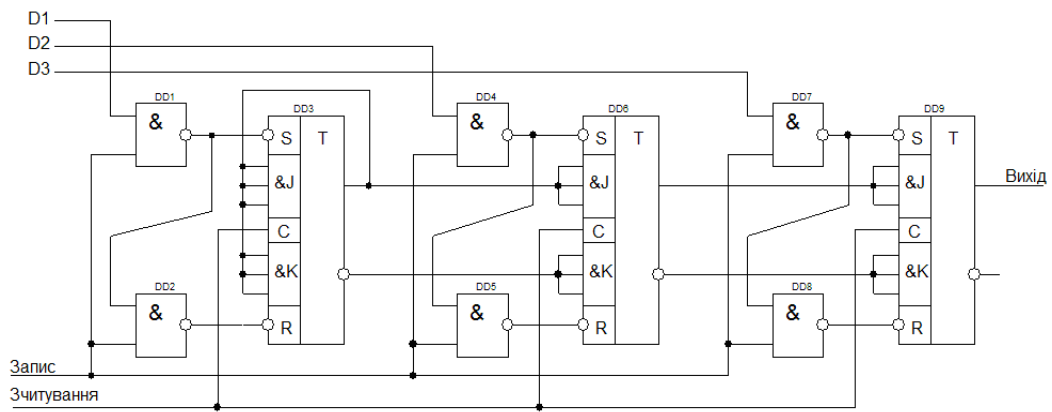

Рисунок 9.3 – Паралельно-послідовний регістр

Запис числа в регістр в паралельному коді відбувається при подачі числа на входи D1, D2, D3 і сигналу «1» на вхід «Запис».

Для побудови послідовно – паралельного регістра достатньо в послідовному регістрі організувати паралельне зчитування, використовуючи додаткові елементи І – НЕ, як це показано на рисунку 9.4.

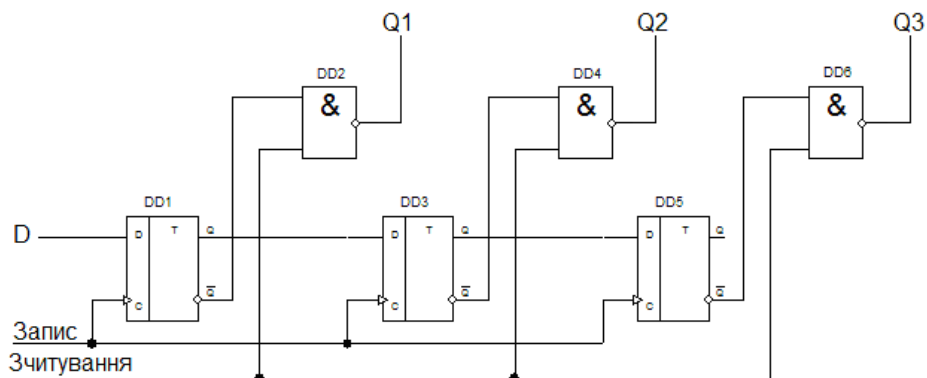

Рисунок 9.4 – Послідовно-паралельний регістр

При подачі сигналу «1» на вхід «Зчитування» значення розрядів числа D з інверсних виходів тригерів поступають на виходи Q1, Q2, Q3 через елементи І – НЕ.

9.1 Послідовність і порядок проведення роботи

Робота виконується віртуально на стенді в програмному забезпеченні Electronics Workbench.

1. На терміналі програмного забезпечення Electronics Workbench формується схема електрична паралельно–послідовного регістра на JK–тригерах

(рис. 9.3). У приведеній схемі JK–тригери двічі перетворені в D–тригери. Одне перетворення здійснене для організації запису з використанням допоміжних інверсних входів S і R і, додаванням двох елементів І-НЕ (рис. 9.5).

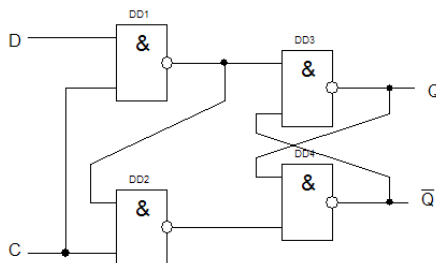

Рисунок 9.5 – D–тригер на основі RS–тригера

2. Для забезпечення дослідження функціонування паралельно–послідовного регістра необхідні:

- джерело живлення постійного струму;
- паралельно–послідовний регістр на елементах елементарної логіки та JK–тригерах;

- панель відображення інформації;
- прилади контролю функціонування.

3. Послідовно з'єднати запрограмований Word Generator з регістром.

4. За допомогою приладів програмного забезпечення (Logic Analyzer) провести контроль функціонування схеми та зняти відповідні діаграми функціонування.

5. На терміналі програмного забезпечення Electronics Workbench формується схема електрична послідовно – паралельного регістра (рис. 9.4). Послідовна інформація вводиться за допомогою Word Generator.

6. Для забезпечення дослідження функціонування послідовно–паралельного регістра необхідні:

- джерело живлення постійного струму;
- послідовно–паралельний регістр на елементах елементарної логіки та D–тригерах;

- панель відображення інформації;
- прилади контролю функціонування.

7. Послідовно з'єднати запрограмований Word Generator з регістром.
8. За допомогою приладів програмного забезпечення (Logic Analyzer) провести контроль функціонування схеми та зняти відповідні діаграми функціонування.

Контрольні питання

1. Цифрові тригери.
2. Послідовні пристрої цифрової схемотехніки.
3. Регістри пам'яті.
4. Послідовні регістри.
5. Паралельно–послідовний регістр.
6. Послідовно–паралельний регістр.

Література

1. Верьовкін Л. Л., Світанько М. В., Кісельов Є. М., Хрипко С. Л. Цифрова схемотехніка: підручник. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 214 с. ISBN 978-617-685-023-6.

2. Рябенський В. М., Жуйков В. Я., Гулий В. Д.. Цифрова схемотехніка: навчальний посібник. Львів : "Новий Світ-2000", 2019. 736 с. ISBN 978-966-418-067-9.

3. Задерейко О. В., Логінова Н. І., Трофименко О. Г., Троянський О. В., Толокнов А. А. Комп'ютерна схемотехніка та архітектура комп'ютерів : навч. посіб. [Електронне видання]. Одеса : Фенікс, 2021. 163 с.

URL: <https://hdl.handle.net/11300/14473>